

Μιλώντας για χρέος, επενδύσεις, ανάπτυξη

Δευτέρα, 30 Σεπτεμβρίου 2019 09:45

UPD:09:45

Από την έντυπη έκδοση

Του Α. Δ. Παπαγιαννίδη
adpapaiannidis@gmail.com

Δύσκολα θα φανταζόταν κανείς ότι το θέμα των δανείων της Ελλάδας, διαχρονικά, θα μπορούσε -και μάλιστα γραμμένο από ιστορικό της οικονομικής σκέψης...- να συναρπάξει. Ακόμη περισσότερο: θα πιθανολογούσε κανείς ότι μια συζήτηση για τα δάνεια των 200 σχεδόν ετών της ελεύθερης (σχετικά) Ελλάδας, που συχνά-πυκνά λειτουργεί ως αφήγημα χρεοκοπιών (παράδειγμα το Επτά πόλεμοι, τέσσερις εμφύλιοι, επτά πτωχεύσεις του Γιώργου Δερτιλή, Εκδόσεις ΠΟΛΙΣ 2016, ή ήδη Η Ελλάδα των δανείων και των χρεοκοπιών του Γιώργου Ρωμαίου, Εκδ. Πατάκη 2012), θα κατέληγε είτε σε τεχνική συζήτηση, είτε σε μελαγχολικά

συμπεράσματα.

Και μάλιστα καθώς η όλη συζήτηση για το ελληνικό χρέος έρχεται και συμπλέκεται αναγκαστικά με εκείνη περί επενδύσεων (αν την δει κανείς σοβαρά, όχι «πολιτικά») και περί ανάπτυξης (πάλι αν την προσεγγίσει με τα πόδια στέρεα στη γη και όχι ως προσευχή προς τα άστρα).

Και όμως: το «Τα δάνεια της Ελλάδας: 200 χρόνια ανάπτυξης και κρίσεων» του Μιχάλη Ψαλιδόπουλου (Εκδ. Παπαδόπουλος, 2019), που μόλις ξεκίνησε την πορεία του -το παρουσίασαν την περασμένη βδομάδα η Ελένη Λουρή, ο Βασίλης Ράπανος και ο Γιώργος Σταθάκης: αντλούμε από τη συζήτηση αυτή- κατορθώνει να λειτουργήσει σαν ανάγνωσμα συναρπαστικό. Αλλά και να βρει γωνίες αισιοδοξίας.

Ξεκινούμε από την παρατήρηση που κάνει ο Μιχ. Ψαλιδόπουλος, ότι η Ελλάδα -παρά τις συνηθισμένες καταγγελίες των φίλων και «εταίρων» της, που δεν έλλειψαν στην τελευταία της περιπέτεια του 2010-18... παρά και την πάγια ανάγκη αυτοκαταγγελίας και αυτουποτίμησής μας, ημών των ιδίων- στα σχεδόν 200 χρόνια διαδρομής της σπανίως έφθασε σε άρνηση πληρωμών. Κυρίως όμως, οσάκις αυτό συνέβη, είχε προηγηθεί κάτι μεγάλο, κάτι συνθλιπτικό.

Επειδή πιθανόν ο αναγνώστης θα θεωρήσει ότι επιχειρούμε να παρακάμψουμε σταθμούς της οικονομικής ιστορίας όπως της πρόσφατης αναδιάρθρωσης, του δίδυμου PSI/PSI+ Μαρτίου/Δεκεμβρίου 2012, που διά της ανταλλαγής ομολόγων επέβαλε κούρεμα κατά 53,5%, κι ακόμη περισσότερο την αμέσως μεταπολεμική ρύθμιση που σήμανε για ομολογιούχους απώλειες 93%, να σημειώσουμε ότι και στις δύο περιπτώσεις οι δανειστές προσήλθαν με συμφωνία σε ρύθμιση.

Την οποία διαπραγματεύθηκε η αμέσως μεταπολεμική Ελλάδα τα χρόνια του Σχεδίου Μάρσαλ διακυβερνητικά και η κυβέρνηση Παπαδήμου με τη μεσολάβηση του IFF το 2012 (χωρίς να ενεργοποιηθούν τα CDS, κατά την ISDA). Οι δύο πρώτες χρεοκοπίες, αντίθετα, του νεόκοπου ελληνικού κράτους -εκείνες των δανείων της Ανεξαρτησίας και της πρώτης συγκρότησης του κράτους επί Όθωνα- ήταν απόλυτα γνήσιες αναγνωρίσιες αδιεξόδου.

Ενώ και εκείνη του 1932 που αφορούσε τα πολεμικά δάνεια της δεκαετίας του '10 και (κυρίως) τα προσφυγικά του '20 ήρθε μετά την Μεγάλη Ύφεση του 1929 και την προσάραξη του κανόνα χρυσού.

Μόνον η χρεοκοπία μετά τα εννέα δάνεια της εποχής Τρικούπη, τα οποία είχαν ακολουθήσει τη γενικότερη πρακτική στροφής στο διεθνές κεφάλαιο του τέλους του 19ου αιώνα, δάνεια που ουσιαστικά δημιούργησαν την υποδομή της χώρας και συνέβαλαν στην ένταξή της στη διεθνή οικονομία, υπήρξε ευθεία - κι έτσι οδήγησε στον Διεθνή Οικονομικό Έλεγχο μετά τη μελοδραματική στιγμή του «Δυστυχώς επτωχεύσαμεν!».

Καθώς, λοιπόν, η Ελλάδα έχει το συνήθειο να αποπληρώνει τα χρέη της, αποκτά -και εδώ η προσέγγιση Ψαλιδόπουλου γίνεται σχεδόν πατρική...- καίρια σημασία η σωστή χρήση των πόρων που εξασφαλίζει ο δανεισμός. Αμα κατευθύνεται σε επενδύσεις οι οποίες στηρίζουν την αύξηση της παραγωγικότητας της οικονομίας και δημιουργούν συνθήκες στήριξης της ανάπτυξης (έτσι ώστε ο μέσος ρυθμός μεγέθυνσης/growth να υπερβαίνει το κόστος εξυπηρέτησης του δανεισμού), η δημιουργία χρέους έχει εσωτερική λογική.

Βέβαια οι δαπάνες στρατιωτικού χαρακτήρα -και τον 19ο και το πρώτο μισό του 20ου αιώνα- και οι δαπάνες του Προσφυγικού και της Ανασυγκρότησης, τον Μεσοπόλεμο και τα μεταπολεμικά χρόνια, δημιούργησαν συνθήκες εκτροχιασμού. Όμως οι πιο πρόσφατες εμπειρίες -μετά την 10ετία του '70 - που συνδύασαν τη δανειακή χρηματοδότηση για δημιουργία κοινωνικού κράτους, με (να το πούμε ευγενικά...) συντονισμό με τον εκλογικό κύκλο, χωρίς όμως ιδιαίτερη μέριμνα για δημιουργία παραγωγικής δομής, οι εμπειρίες αυτές έφεραν τα γνωστά αδιέξοδα.

Αν εδώ προσθέσει κανείς την παράδοση χαλαρής δημοσιονομικής διαχείρισης -αξίζει αληθινά να δει τους διαλόγους στη Βουλή του 19ου αιώνα στο «Φορολογία ή χρεοκοπία» του Αδ. Συρμαλόγλου (Μεταμεσονύκτιες Εκδόσεις, 2007)- βλέπει τον κύκλο να κλείνει.

Με τη στάση των τριών πρεσβειών στο ξεκίνημα του ελληνικού κράτους στο μπλοκάρισμα των δανείων, ύστερα του ΔΟΕ, και με τις συμπεριφορές των συμμάχων τον Μεσοπόλεμο, έχουμε το απόλυτο *deja vu* για την τρόικα και τους θεσμούς του χθες-σήμερα.

Συνέχεια στη σελίδα του βιβλίου: <http://bit.ly/2Ylrsi9>